

Судово-економічна експертиза та антикорупційний мейнстрімінг в Україні: шлях до європейської інтеграції

Юлія Гриненко

доктор філософії в галузі економіки, судовий експерт, м. Київ, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5928-1615>, e-mail: julia_grinenko@ukr.net

Ігор Гриненко

кандидат економічних наук, завідувач відділу досліджень фінансово-кредитних операцій та економічної діяльності підприємств лабораторії економічних досліджень, Київський науково-дослідний інститут судових експертиз Міністерства юстиції України, м. Київ, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-0013-2244>, e-mail: hrynenkoihor@gmail.com

Статтю присвячено аналізу ролі судово-економічної експертизи в контексті інтеграції України до Європейського Союзу та важливості антикорупційного мейнстрімінгу у цьому процесі. Підкреслено необхідність забезпечення прозорості та об'єктивності експертиз для зменшення корупційних ризиків у державних органах.

Ключові слова: антикорупційний мейнстрімінг; судово-економічна експертиза; європейська інтеграція; корупційні ризики.

Forensic Economic Expertise and Anti-Corruption Mainstreaming in Ukraine: The Path to European Integration

Yulia Hrynenko, Ihor Hrynenko

The article is dedicated to analyzing the role of forensic economic expertise in the context of Ukraine's integration into the European Union and the importance of anti-corruption mainstreaming in this process. It emphasizes the necessity of ensuring transparency and objectivity in expert assessments to reduce corruption risks in public authorities.

Keywords: Anti-Corruption Mainstreaming; forensic economic expertise; European integration; corruption risks.

У процесі інтеграції України до Європейського Союзу важливою темою є судово-економічна експертиза, яка має важливе значення для забезпечення верховенства права та боротьби з корупцією.

Співпраця в галузі судово-економічної експертизи є необхідною умовою успішного проходження Україною процедури Європейської інтеграції. У межах переговорів з ЄС

особливу увагу слід приділяти забезпеченню об'єктивності та прозорості у проведенні експертиз, що є важливими аспектами для зниження корупційних ризиків у судах та інших державних органах.

Основною метою судово-економічної експертизи є формування ефективних механізмів контролю та оцінювання фінансових і економічних дій державних органів. Стратегія

розвитку цієї сфери на 2026—2030 роки передбачає тісну співпрацю між судовими й антикорупційними органами.

Загальні положення антикорупційного мейнстрімінгу (далі — АКМ) є невід’ємною складовою переговорного процесу про вступ України до Європейського Союзу. У Переговорній рамці наголошено, що переговорний розділ не буде закритий, доки не будуть імplementовані достатні антикорупційні реформи [1].

Загальною метою АКМ є зниження рівня корупції у секторах, охоплених переговорними розділами.

Нова антикорупційна стратегія для України на 2026—2030 роки та АКМ у переговорах з Європейським Союзом — пріоритети співпраці Національного агентства з питань запобігання корупції (далі — НАЗК) та Антикорупційної ініціативи ЄС в Україні (EUACI) [2]. Ці та інші теми під час засідання Наглядової ради EUACI обговорили представники українського парламенту, уряду, антикорупційних органів, громадського сектору, медіа, міжнародних партнерів та органів місцевого самоврядування [3].

Основні показники імplementації Державної антикорупційної програми: у четвертому кварталі 2024 року державні органи виконали 419 заходів із 1146, що становить 36,6% від їх загальної кількості [4].

АКМ починається з підготовки та представлення під час офіційного скринінгу поточних корупційних ризиків, практик та антикорупційних заходів у відповідному секторі, охопленому переговорним розділом. На-

далі впровадження АКМ триватиме під час переговорного процесу.

Основні етапи підготовки до скринінгу

I етап. Після надходження відповідного доручення віцепрем’єр-міністра з питань європейської та євроатлантичної інтеграції України — міністра юстиції України щодо початку підготовки до двосторонньої зустрічі за переговорним розділом, відповідний орган має визначити межі сектору, який охоплено переговорним розділом, і державні органи, які мають функції у відповідному секторі. Основою для цього слугують ановані порядки денні двосторонніх зустрічей, опитувальники, переліки актів права ЄС тощо. Це визначатиме межі подальшого збору інформації для цілей АКМ.

II етап. Завдання щодо підготовки інформації для цілей АКМ за потреби розподіляють між залученими державними органами, а координувати цю роботу та узагальнювати зібрану інформацію для презентацій та письмових відповідей має ключовий державний орган, відповідальний за підготовку до двосторонніх зустрічей за переговорним розділом.

III етап. Залучені органи у секторі самостійно збирають, опрацьовують, аналізують інформацію, яка відповідає питанням для двосторонніх зустрічей.

IV етап. Відповідальний за переговорний розділ орган звертається до НАЗК, яке надає консультаційну та методологічну підтримку щодо застосування цих Рекомендацій, підготовки

конкретних тематичних аспектів АКМ за відповідним переговорним розділом, рекомендацій щодо застосування релевантних джерел інформації, а також щодо наявної в НАЗК інформації щодо корупційних та пов'язаних з корупцією правопорушень у цій сфері.

V етап. Якщо є необхідність (наприклад, незрозумілі питання), відповідальні органи через Урядовий офіс координації європейської та євроатлантичної інтеграції можуть звертатися з уточнювальними запитаннями до Європейської Комісії щодо специфіки АКМ у відповідному переговорному розділі з метою ефективної підготовки до двосторонньої скринінгової зустрічі.

VI етап. З урахуванням зібраної інформації та анотованих порядків денних, додаткових настанов Європейської Комісії та рекомендацій НАЗК, відповідальні органи готують проєкти презентацій і письмових відповідей у частині АКМ.

VII етап. Після того, як проєкти презентацій та письмових відповідей у частині АКМ підготовлені, ці матеріали надають на перегляд НАЗК.

VIII етап. Якщо певні істотні рекомендації НАЗК щодо змісту презентацій та письмових відповідей у частині АКМ залишилися без урахування, то НАЗК надає цю інформацію Офісу ВПМ та Урядовому офісу координації європейської та євроатлантичної інтеграції.

Етапи підготовки до судово-економічної експертизи були сформовані на основі основних етапів АКМ, які акцентують увагу на забезпеченні про-

зорості та ефективності в процесах, пов'язаних з боротьбою з корупцією. Ці етапи містять чіткі процедури збору та аналізу інформації, а також забезпечують відповідність міжнародним стандартам під час проведення експертизи. Вони націлені на оптимізацію співпраці між державними органами та підвищення якості аналітичних висновків у сфері економіки.

Основні етапи підготовки до експертизи

I етап. Надходження доручення від відомств щодо початку підготовки до проведення судово-економічної експертизи: визначення межі досліджуваного сектора та відповідних державних органів.

II етап. Підготовка даних для проведення судово-економічної експертизи. Важливо, щоб всі задіяні органи співпрацювали, обмінюючись інформацією та результатами.

III етап. Збирання, оброблення та аналізування даних у межах судово-економічної експертизи. Органи мають самостійно зібрати інформацію для підготовки висновків.

IV етап. Консультації з НАЗК для отримання рекомендацій щодо методів проведення судово-економічної експертизи, оцінки правопорушень і кримінальних практик у відповідному секторі.

V етап. У разі потреби поставити уточнювальні запитання до експертів, щоб забезпечити ефективність підготовки до експертизи.

VI етап. На основі зібраної інформації та рекомендацій НАЗК підготувати проєкти висновків експертизи,

визначити осіб, відповідальних за їх презентацію.

VII етап. Після підготовки проєктів висновків їх слід представити на розгляд НАЗК, яке надає додаткові рекомендації та коригування.

VIII етап. Визначення остаточної позиції щодо висновків експертизи, включно з рекомендаціями НАЗК.

Успішна реалізація АКМ залежить від чіткої координації, професійної під-

готовки презентацій та здатності представників українських органів адекватно реагувати на запити Європейської Комісії. Ключем до ефективного скринінгу є прозора взаємодія між державними інституціями, НАЗК, міжнародними партнерами та громадськістю.

АКМ має стати не лише технічним компонентом переговорного процесу, а й стратегічним інструментом зміцнення державної доброчесності.

Перелік джерел посилання

1. Переговорна рамка щодо вступу України до ЄС. Стаття 24. URL: <https://www.consilium.europa.eu/media/hzmfw1ji/public-ad00009en24.pdf> (дата звернення: 05.04.2025).
2. Антикорупційна стратегія 2026—2030 та антикорупційний мейнстрімінг у переговорах з ЄС: пріоритети співпраці НАЗК і EUACI. URL: <https://nazk.gov.ua/uk/antikorstrategiya-2026-2030-ta-antikoruptsiynyy-meynstriming-u-peregovorah-z-es-priorytety-spivpratsi-nazk-i-euaci/> (дата звернення: 05.04.2025).
3. EUACI — Антикорупційна ініціатива ЄС в Україні. URL: <https://euaci.eu> (дата звернення: 05.04.2025).
4. Звіт про виконання Державної антикорупційної програми за IV квартал 2024 року / НАЗК. Київ, 2025. 18 с.